

Mk 12, 1 - 12 O zlých vinařích a o synu

Autor přípravy

[Miroslav Pfann](#)

1. První reakce

Nebezpečí antijudaistického zneužití.

Základní otázka zní: kdo je ten syn? Odpověď bude komplikovanější. Půjde o to: a) koho myslel Ježíš? b) koho myslela první církev? (Lze to vidět z odkazů.) c) co s tím my dnes?

Druhá otázka - vedlejší: kdo jsou ti vinaři.

Předběžně: Nehledejme zlé vinaře (stavitele) mimo sebe. Těmi vinaři (staviteli) může být také církev, křesťané. Nejde o to zavrhnout vinaře - stavitele (židy či institucionální církev). Jde o to vidět úhelný kámen.

2. Text

2.1. Poznámky komentující textové souvislosti.

Text vzbuzuje mnoho asociací.

v1: Souvislost s Iz 5. - Vinice, která nesla plané víno (Izrael)

U Mk jde o vinaře, kteří dostali vinici na starost a přivlastnili si ji, místo aby vydávali podíl majiteli.

Člověk odcestoval. - Bůh, který je "na cestách" a stále nezasahuje.

v. 2 a dále: Služebníci - proroci.

Ti, kdo si přivlastnili vinici, jednoho služebníka po druhém bijí.

Je nepochopitelné jednání otce. Proč nepřijde sám? Proč nepošle policii?

Také my se ptáváme: proč Bůh nezasáhne?

10

v. 6: Pošle syna. - Syn měl větší pravomoci, mohl vynutit zásah policie.

v. 7: Dědictví - touha po přivlastnění něčeho, co vinařům nepatří.

v. 8: Za hradby - u Mt, Lk, Žd spojeno se smrtí Ježíše za hradbami.

Zde byl za hradby vyhozen mrtvý. Ponížení. Homileticky využito: Za hradbami toho, co si

vinaři přivlastnili, končí pro vinaře svět.

v. 9 - 12: Celý komplex otázek vztahu Ježíš a Izrael - církev a Izrael.

v. 10-11 citát žalmu Ž 118,22-23. Držím se výkladu ing. Kužela: úhelný kámen je kámen, který byl vsazen do země mimo půdorys domu. A od něj byly měřeny všechny úhly.

v. 9-12 A. Bedenbender i P. Pokorný se shodují v tom, že vinaři znázorňují tehdejší politické a duchovní představitele židovstva (establishment).

- Z toho mi vyplývá, že Ježíšovi vůbec nejde o zavržení židovstva, nýbrž o varování "vůdců" vyvoleného lidu.

- Nepřehlížejme, že Ježíš na rozdíl od Izaiáše nemluví o vinici, která byla vydána napospas. On mluví jen o vinařích, kteří mají vinici na starost. (Posun je až u Matouše, který mluví o jiném národu.)

- Kromě toho ani výstraha či soud u Izaiáše, (i když to vypadá jako konec všeho), neznamenaly přece totální a absolutní zavržení Izraele.

- Křesťané ve svém zavržení židů nevzali vůbec na vědomí tu zvláštní otevřenost prorockých soudů, exegetovali ve vztahu k židům tupě právnicky.

- Tezi, že nejde o spor mezi Ježíšem a židy, nýbrž o výstrahu představitelům a správcům lidu, podporuje také kontext.

2.2 Kontext

Mt 11,18.27 a 12,12.13.18 - ukazuje napětí mezi Ježíšem a židovskými špičkami (velekněží, zákoníci, starší, saduceové, někým poslaní farizeové a

11

herodiáni). Jen Mt 12,12 mluví obecně o nepřátelích, ale i ti jsou konkrétní lidé, ne obecně židé.

2.3 Adresáti podobenství (inspirováno Wolfgangem Trillingem)

Pro Ježíše to byli nevěřící současníci, kteří se uzavírají Božímu volání, jako dříve prorokům. Cílem je přivést je k obratu. S příchodem Ježíše se naléhavost vystupňovala. Teď je ta poslední chvíle.

Marek přebírá toto prorocké oslovení, ale vede je dále tím, že připojuje vyznání o Božím vítězství v Mesiáši. Pro Marka je syn Ježíš, který je Mesiáš.

Kdo jsou noví nájemníci nerozvádí.

Matouš už oslovuje církev, která řeší vztah k vyvolenému lidu. Mluví o soudu nad neplodným falešným Izraelem i nad pravým křesťanským Izraelem.

“Christologie je srdcem eklesiologie.” Jde o vztah dvou duchovních lidů. Oba se cítí být tím pravým.

Otázka dnes: neplatí Boží nárok nést plody jeho království pro oba “lidy”? S odpovědí nespěchejme. Nejprve je dobré projít cestu přes Mk k Ježíšovi. A pak zase zpět.

2.4. Důležité odkazy

Iz 5,1-7 - viz výše

Žd 1,1-2 Mnohokrát a mnohými způsoby mluvíval Bůh k našim otcům ústy proroků; v tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu, jehož ustanovil dědicem všeho.

Žd 13,12 Proto také trpěl venku za branou, aby posvětil lid svou vlastní krví.

Sk 4,11 (Petr před radou) Ježíš je ten kámen, který jste vy stavitelé odmítli, ale on se stal kamenem úhelným, v nikom jiném není spása....

12

1Pt 2,6-7 “Hle, kladu na Siónu kámen vyvolený, úhelný vzácný; kdo v něj věří, nebude zahanben.” Vám, kteří věříte, je vzácný, ale nevěřícím je to “kámen, který stavitelé zavrhl; ten se stal kamenem úhelným”, ale i “kamenem úrazu a skalou pádu”.

Ve všech případech - kamenem je Ježíš Kristus. Ve Sk jde o kritiku (odsouzení) židovské rady. Petr myslí na nevěřící.

3. Theologická témata

Ježíšovi šlo předně o konkrétní kritiku vůdců lidu. Hlavní problém byl, že vinaři si vinici přivlastnili (vyvlastnili ji), místo aby na ní pracovali s výhledem na odvod podílu ze zisku.

Vinice je v symbolem toho, co náleží Bohu, co je nám od něj svěřeno. To svěření a obdarování zavazuje, protože vyvolení a pověření není v prvé řadě privilegium, ale úkol.

Citát ze žalmu umožňuje nám křesťanům pochopit tu zvláštní milost, že i my máme možnost stavět pro Boží království (podle kamene - Krista).

Upírat druhým (židům) právo na to být povolán, či domnívat se, že jen my jsme ti praví vinaři, znamená přivlastňovat si něco, co patří Pánu Bohu.

4. Podněty pro kázání

Kdo jsou ti zlí vinaři? Křesťané více či méně vědomě mají na jazyku odpověď: To jsou přece židé, kteří ukřižovali Pána Ježíše. Nejde jen o zvrhlou a nebezpečnou odpověď, ale o špatný úhel pohledu. Nečteme přece bibli proto, abychom ukazovali prstem. Ale chceme slyšet slovo.

Je třeba mnohem dříve se ptát, v čem či proč byli zlí. Před čím Ježíš své posluchače varuje? A jaká naděje se v příběhu nabízí.

Posluchači Ježíšova vyprávění měli nejprve za to, že jim Ježíš připomíná tu dobře známou písničku milého, kterou milý zpívá milému (Iz 5). Jak se milý nastaral, aby vytvořil krásnou vinici, ale ona mu dala plané víno. Mohli si říct, je to o Izraeli, jak se Izrael dostal do babylónského zajetí, protože byl nevděčný Hospodinu. To je o našich dávno mrtvých otcích. Ale co my s tím dnes?

Když poslouchají dál, najednou zjišťují, že pokračování jde jiným směrem a začínají tušit, že to bude o nich. Už se nemluví o nevděčné vinici. Ale o správcích, kteří dostali vinici do nájmu. A měli z ní pravidelně odvádět plody. Převzali vinici, jenže ten problém byl, že oni si ji přivlastnili. Pracovali na ní pouze pro sebe. A kdepak odvádět majiteli nájem. Tady dochází ke střetu. Když přijde agent, aby vybral povinný podíl ze zisku, se zlou se potáže.

Ztlučený a s prázdnou se navrátí k majiteli vinohradu, který je někde ve vzdálené krajině. Také druhého služebníka, kterého pán poslal, vinaři poníží a

13

potlučeného vyhodí. I další dopadnou podobně, některé dokonce i zabijí. Je to jako, když by dnes chtěl někdo od zločinců vybírat daně.

Nás asi šokuje neuvěřitelná shovívavost či bezmocnost majitele vinice. Stejně nás ale šokuje bezmocnost všemohoucího Hospodina, když sledujete, jak lidé zacházejí s proroky. Za to, že vyzývali k dodržování Boží smlouvy, je nikdy nic dobrého nečekalo. Vymáhat smlouvy se nevyplácí.

Nakonec se rozhodne majitel poslat svého syna. Syn byl totiž oprávněn zastupovat svého otce v právních záležitostech a mohl v nutném případě vynutit

i policejní zákrok.

Vinaři však nejsou hloupí. Dobře vědí, že v případě smrti dědice se o majetek mohou ucházet ti, kdo jej spravují. A tak se chytí příležitosti a nelítostně syna zlikvidují. Možná, že se domnívali, že otec již nežije, nebo si snad mysleli, jak to u zločinců bývá, že pachatel nebude odhalen. V každém případě pro ně bylo jediné důležité být sami vlastníky vinice, nic z ní neodvádět. Dál prostě už neviděli. Za zdí vinice pro ně svět končil. Tam také přehodili mrtvého syna.

To je však konec vinařů, i jejich zločinného vlastnění vinice. Posluchač podobenství, ať už jím byl zákoník, velekněz anebo ovšem také zároveň Ježíšův učedník, tu jasně slyší, co čeká toho, kdo si chce z propůjčeného udělat vlastní výnosnou trafikou. Co čeká toho, kdo odmítá připustit, že Pán očekává plody. Co čeká každého, kdo neumí hrát nic jiného než malou domů. Jistěže to tehdy byla vážná kritika tehdejších židovských špiček i kritika židovstva jako takového.

Ale je možné naslouchat Ježíšovým slovům, aniž bychom si připustili, že jeho oči jsou upřeny na nás? Co jiného my křesťané děláme právě vůči židům, než že si chceme přivlastňovat něco, co patří Pánu Bohu. My přece nemáme co rozhodovat o tom, koho on určí za svého vinaře.

My se jen můžeme se zahanbením radovat, když nám Pán Bůh tu šanci nabízí. Nehledat hned koho hodit přes zed', ale snažit se co nejvíce vypěstovat, abych mohl, až přijde pánův agent, aspoň něco odevzdat.

Citát ze žalmu nám chce otevřít oči pro naději, ne pro nenávist. Když se dřív stavěl dům, nejprve bylo třeba na stavební parcele mimo půdorys budoucího domu zasadit pevně kámen, od něhož se začne s vyměřováním a na němž bude možné vždy zkontrolovat úhly. Každý zedník či stavitel dobře ví, jak klíčové je při stavbě správně měřit. K úhelnému kameni bylo možné vždy znovu zaměřit a zjistit, nestavím-li nakřivo.

Ježíš Kristus se stal pro křesťany tím pevným bodem, od něhož měříme své úhly. Proto nám Marek nechává promluvit slova žalmu právě po tom

první křesťané viděli v tom zabitém synu hospodářově samotného Ježíše.

A oni se radovali i žasli zároveň, že on zavržený se stal tím úhelným kamenem, který Bůh stanovil jako ten klíčový kámen nové stavby. Křesťané se radují, že nyní i oni mají možnost měřit úhly, aby nestavěli nakřivo. To je právě jejich šance nespouštět oči z kamene, na něm měřit každý svůj další stavební plán. Ten kámen je postaven viditelně, aby podle něj mohli měřit i ostatní zedníci a mohly se jejich stěny rovně setkat.

Je ovšem smutné, když místo radosti, že i my nyní máme možnost orientovat své cesty, křesťané myslí na to, jak druhým upírat právo na to, být povolán k práci na vinici.

Z toho, co přijímáme, musíme odevzdávat plody. Ti agenti, které Pán posílá, aby vybrali podíl ze zisku bývají často lidé, které máme kolem sebe. Ty nám Bůh posílá jako své výběrčí.

Hled'me vždy znovu ke kameni Kristu, abychom nechtěli Boží plody nechat ve sklepě.

Liturgické období

[Půst](#)

edice

8

[stáhnout PDF](#)